

Blogg nr 2/2026 (Februari)

Skattor invaderar grönsaksodlingarna

Hanna Skogster
Sakkunnig inom trädgårdsproduktion
SLF

Nattskatta (*Solanum nigrum*) räknas i Finland som en arkeofyt, dvs. en förhistorisk kulturväxt, men under de senaste åren har den blivit allt vanligare i de sydliga delarna av landet.

Bild 1. Nattskattan är släkt med bland annat potatis, tomat, paprika och aubergine

Sedan början av 2000-talet har den då och då dykt upp på potatis- och morotsåkrar, men först nyligen har den börjat sprida sig i allt högre grad. En möjlig förklaring är att användningen av linuron förbjöds som verksamt ämne inom växtskyddet år 2017 och att nattskatta sedan dess har kunnat etablera sig allt lättare.

Klimatförändringen öppnar också dörrar för nya ogräsarter. En av dessa nykomlingar är bågarnattskatta (*Solanum nitibaccatum*), en relativt färsk främmande art som först på senare tid har börjat dyka upp på finländska åkrar. Även om den ännu inte förekommer lika allmänt som nattskatta är den känd för att vara mer skadlig och sprida sig aggressivt.

Både nattskatta och bågarnattskatta är ettåriga arter som tillhör samma potatisväxter som till exempel potatis, tomat, paprika och aubergine. Skattornas bär är giftiga och därför särskilt skadliga i örtodlingar. Det är i stort sett omöjligt att sortera bort bären från ärtskörden, och de utgör därmed en förgiftningsrisk. I potatisodlingar orsakar skattor dessutom extra skada genom att upprätthålla potatissjukdomar såsom bladmögel.

Svårt att särskilja arterna

Det kan vara svårt att skilja nattskatta och bågarnattskatta från varandra enbart till utseendet, och de kan dessutom korsas med varandra.

Stjälkarna och bladen hos nattskatta är vanligtvis kala, även om det finns underarter som är mer håriga. Till färgen är de gröngula med en svag violett ton, och bären är matta eller svagt glänsande. Foderbladen runt bären är mindre än hos bågarnattskatta.

Bågarnattskattan har tätare och längre hår på stjälkarna och bladen än nattskatta. Den är även ljusare grön till färgen. Bären är starkt glänsande när de är mogna och omges av foderblad som bildar ett slags bågare runt dem.

Bild 2. Nattskattans blad och stjälkar är ofta kala och de giftiga bären är mörka och svagt matta eller glänsande.

Bekämpa innan det är för sent

Det lönar sig att påbörja bekämpningen av skattor i god tid innan den tar över odlingen. Om växten redan har etablerat sig på åkern bör man förhindra att den sprider sina frön. Inom ekologisk odling är det enda bekämpnings sättet att rensa bort plantan för hand innan den hinner nå fröstadiet.

En växtföljd som innehåller spannmål är fördelaktig för att hålla skattan under kontroll. Spannmålen konkurrerar effektivt med skattor, och spannmålens herbicider har också god verkan mot dessa ogräs.

ULRIKA-projektet undersöker preparatens effekt

Naturrekursinstitutet (Luke) genomförde sommaren 2025 tillsammans med Apetit bekämpningsförsök i ärt- och morotsodlingar där olika herbicidstrategier jämfördes. Fältförsöken utfördes på Köyliön Vanhakartano där förekomsten av skattor var riklig. Försöken ingick i ULRIKA-projektet (2025–2027), finansierat av Jord- och skogsbruksministeriet.

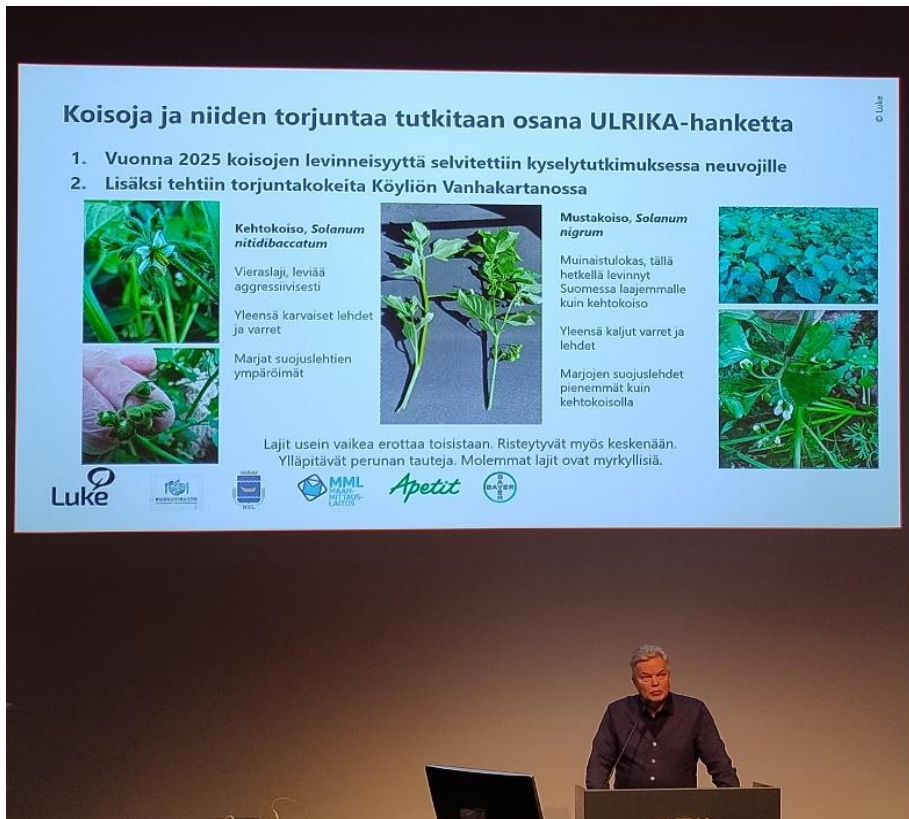

Bild 3. Pentti Ruuttunen (Luke) presenterade resultaten från försöken med bekämpning av skattor vid Växtskyddsföreningens årliga seminarium i januari 2026.

I försöken hade herbiciderna god effekt på skattorna. Särskilt preparat som innehöll klomazon visade hög effektivitet. Förhållandena i den fuktiga sandmojorden var dock ovanligt gynnsamma för herbicidernas verkan, och därför borde försöken upprepas även på mulljordar.

I försöken 2025 testade man också fördröjd sådd, men effekten förblev mycket liten eftersom skattornas förekomst på skiftet var så pass hög.